

سالنامه مهاجرتی ایران ۱۴۰۱

سالنامه مهاجرتی ایران ۱۴۰۱ دربردارنده آخرین و بهروزترین آمار و اطلاعات حوزه مهاجرت‌های بین‌المللی در ایران و جهان است. این سالنامه را رصدخانه مهاجرت ایران منتشر کرده است.

وضعیت مهاجران ایرانی در کشورهای میزبان

جایگاه ایران در شاخص‌های کلیدی مهاجرت‌های بین‌المللی

در سال ۲۰۲۰ رتبه مهاجرفرستی و مهاجریپذیری ایرانیان در میان کشورهای دنیا به ترتیب ۵۴ و ۲۳ بوده است. درحالی‌که رتبه ایران در پذیرش و ارسال مهاجر به جهان در چارک اول قرار دارد و رتبه دانشجویپذیری و دانشجوپذیری کشور نیز تقریباً برابر است ولی در شاخص‌هایی چون رقابت‌پذیری برای استعدادها و فرار مغزها در رتبه‌های پایین قرار گرفته است. این مسئله به‌نوعی بیانگر کیفیت مهاجران ورودی و خروجی کشور است که نشان می‌دهد به دلیل عدم امکان رقابت بر سر استعدادها مهاجران خروجی کشور کیفیت بالاتری از مهاجران ورودی به کشور دارند.

جدول ۱: جایگاه ایران در شاخص‌های کلیدی مهاجرت‌های بین‌المللی

شاخص مهاجرتی

رتبه ایران (در میان سایر کشورها)

منبع

شاخص مهاجرفرستی ایران

(براساس جمعیت ایرانیان ساکن خارج از کشور در سال ۲۰۲۰)

(از ۲۳۲)

(UNDESA, ۲۰۲۱)

شاخص مهاجریپذیری ایران

(براساس جمعیت مهاجران ساکن ایران در سال ۲۰۲۰)

(از ۲۳۲)

(UNDESA, ۲۰۲۱)

شاخص دانشجویفرستی ایران

(براساس جمعیت دانشجویان ایرانی ساکن خارج در سال ۲۰۲۰)

(از ۲۴۱)

(UIS, ۲۰۲۲)

شاخص دانشجوپذیری ایران

(براساس جمعیت دانشجویان خارجی ساکن ایران در سال ۲۰۲۰)

۱۳

(از ۲۴۱)

(UIS, ۲۰۲۲)

شاخص رقابت‌پذیری جهانی برای استعدادها

(در سال ۲۰۲۱)

۱۱۲

(از ۱۳۳)

(GYCI, ۲۰۲۲)

شاخص جریان بالقوه مهاجرت

(بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷)

۸۷

(از ۱۵۰)

(Gallup World Poll, ۲۰۱۸)

شاخص جریان بالقوه مهاجرت جوانان

(بین سال‌های ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۷)

۷۷

(از ۱۵۰)

(Gallup World Poll, ۲۰۱۸)

شاخص فرار مغزها

(در سال ۲۰۲۲)

۱۰۶

(از ۱۷۷)

(Fragile States Index, ۲۰۲۲)

جمعیت ایرانیان (افراد متولد ایران) در بیست کشور با بیشترین جمعیت ایرانی در جهان، با استفاده از آخرین داده‌های موجود از منابع سازمان‌های بین‌المللی یا از سرشماری‌های جمعیتی منتشرشده در مراکز آماری کشورهای مقصد، در حدود دو میلیون نفر تخمین زده می‌شود. بخش اجتماعی اقتصادی سازمان ملل به‌عنوان مرجعی که داده‌های تجمیع‌شده ورودی و خروجی مهاجران کشورها را منتشر می‌کند. در آخرین به‌روزرسانی خود که مربوط به سال ۲۰۲۰ است. جمعیت ایرانیان مهاجر را در حدود یک میلیون و ۳۲۵ هزار نفر و مهاجران ورودی به ایران را دو میلیون و ۷۹۷ هزار نفر تخمین زده است. از آن جهت که این تخمین با روش مشابه برای بسیاری از کشورها در

دسترس است، منبع مناسبی برای رتبه‌بندی کشورها از نظر مهاجریپذیری و مهاجرفرستی به شمار می‌آید و برای تخمین رتبه مهاجرتی ایران از آن استفاده شده است. منبع بین‌المللی دیگری که تا سال ۲۰۱۷ تعداد مهاجران ورودی و خروجی کشورها را تخمین زده، بانک جهانی است که می‌توان از داده‌های آن برای تکمیل آمار مهاجران ایرانی برای کشورهایی که در پایگاه داده سازمان ملل موجود نیست، بهره برد. درنهایت کامل‌ترین داده‌ای که از ترکیب آخرین آمار تعداد ایرانیان در کشورهای مقصد از پایگاه‌های داده‌ای کشورهای مقصد یا پایگاه سازمان‌های جهانی در دسترس بوده است، تجمیع شده که تعداد ایرانیان (افراد متولد ایران) را در حدود ۲ میلیون و ۶۲ هزار نفر تخمین می‌زند. البته این آمار نیز با آخرین آمار اعلامی دبیرخانه شورای عالی ایرانیان خارج از کشور که جمعیت ایرانیان مهاجر را در حدود چهار میلیون نفر تخمین زده است، تفاوت چشمگیری دارد. علل این تفاوت را می‌توان به عواملی چون عدم‌پویایی پایگاه داده‌های کنسولی مورداستفاده شورای عالی و چندبارشماری افراد در صورت جابه‌جایی بین کشوری، خروج آن‌ها از پایگاه داده در صورت بازگشت و احتساب نسل دوم و سوم مهاجران ایرانی در صورت استفاده از خدمات کنسولی به‌عنوان اتباع ایرانی و مواردی از این دست نسبت داد.